

нові розслідування на основі перехресного порівняння балістичних даних і знаходити зв'язки між окремими місцями злочину в різних країнах, які інакше могли б залишитися невиявленими.

Література:

1. Степанюк Р.Л. Проблеми розвитку криміналістичної методики в умовах реформування кримінальної юстиції України. Вісник Кримінологічної асоціації України. Харків: Харківський нац. ун-т внутр. справ, 2016. № 1 (12). С. 236–245.

2. Тарасенко О.С. Розслідування незаконного поводження з вогнепальною зброєю, що вчиняється злочинними об'єднаннями: автореф. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Дніпро, 2017. 22 с.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ РЕТРОСПЕКТИВНОЇ ОЦІНКИ У СУДОВІЙ ТОВАРОЗНАВЧІЙ ЕКСПЕРТИЗІ

Беднарчук Микола,

*кандидат технічних наук, професор,
завідувач відділу товарознавчих, автотоварознавчих,
гемологічних та економічних досліджень
Львівського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру*

Долинський Сергій,

*заступник завідувача відділу – завідувач сектора
товарознавчих та гемологічних досліджень
Львівського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру*

Яровий Олександр,

*завідувач сектора автотоварознавчих досліджень
Львівського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру*

До переліку питань, які вирішує судова товарознавча експертиза, серед інших відносять питання про визначення вартості об'єктів дослідження із зазначенням дати, на яку необхідно провести оцінку [1]. Часто це означає потребу визначення ринкової вартості об'єкта дослідження на дату скоєння правопорушення, яке відбулось у минулому.

Для судового експерта відповідь на зазначене питання може викликати значні труднощі або взагалі не може бути надана через відсутність необхідного довідково-інформаційного фонду (прейскурантів, прайс-листів, інформаційних бюлетенів тощо).

Тому для вирішення проблем встановлення ринкової вартості об'єктів дослідження судової товарознавчої експертизи на минулу дату, актуальними є відповідні наукові дослідження.

У Всеукраїнській асоціації фахівців оцінки вважають [2], що оцінка об'єкта дослідження на певну дату у минулому, яку виконав суб'єкт оціночної діяльності у поточному часі, може бути означена поняттям «ретроспективна оцінка». При цьому дата оцінки об'єкта у поточному часі має бути суттєво віддалена (на один рік і більше).

У провідному науково-практичному виданні Експертної служби МВС за останні 10 років відсутні публікації, які стосуються оцінки об'єктів судової товарознавчої експертизи на дату у минулому [3]. Окремі аспекти проведення ретроспективної оцінки у судовій товарознавчій експертизі досліджували судові експерти установ судової експертизи Міністерства юстиції України – І. Голова, В. Губарева, О. Донцова, О. Михальський, О. Павленко та ін. Комплексне методологічне дослідження проблеми визначення вартості товарів на дату у минулому здійснила О. Холодова [4].

Але у працях зазначених та інших авторів не достатньо розкриті перелік і можливості сучасних електронних джерел інформації, які можуть бути ефективно використані для ретроспективної оцінки об'єктів дослідження за експертними спеціальностями 12.1, 12.2 та 12.5 – зокрема, вебсторінок, доступних у мережі Інтернет, які об'єднані за змістом та навігацією під єдиним доменним іменем.

Основною проблемою проведення ретроспективної оцінки і отримання її об'єктивного результату в останні кілька років фахівці вважають обмеження обсягу інформації, яка необхідна судовому експертові [2, 4], оскільки відповідно до Національного стандарту № 1 «Оцінювач самостійно здійснює пошук інформаційних джерел ... їх аналіз та виклад обґрунтованих висновків. При цьому оцінювач повинен проаналізувати всі інформаційні джерела, пов'язані з об'єктом оцінки, тенденції на ринку подібного майна ... та іншу істотну інформацію» [5].

Проведення ретроспективної оцінки потребує використання теоретичних і практичних аспектів наукових знань і ґрунтується на знанні загальних законів та на спеціальних знаннях експерта у певній галузі. Тому суть ретроспективної товарознавчої оцінки можна означити як дослідження, проведене на основі спеціальних знань у галузі товарознавства, що стосується певної номенклатури

товарознавчих характеристик об'єкта дослідження, які достатні для визначення його ринкової вартості на певну дату у минулому.

Об'єктами ретроспективної товарознавчої оцінки є реально існуючі на даний час чи у минулому товари та наявна у документах (матеріалах справи) інформація про товарознавчі характеристики об'єкта дослідження і будь-які операції з ним (упакування; маркування; умови зберігання, транспортування використання тощо), що мають значення у справі.

Завдання ретроспективної товарознавчої оцінки можуть бути узагальнені у три умовні групи: встановлення ринкової вартості на дату у минулому всіх груп товарів, включно з конфіскованими і контрабандними; встановлення ринкової вартості на дату у минулому з урахуванням зносу (фізичного, функціонального, економічного); встановлення суми матеріального збитку внаслідок пошкоджень (механічних, термічних та ін.), ДТП, затоплення, пожежі тощо. Ці завдання можуть бути уточнені при проведенні експертизи по конкретній справі залежно від її мети, фактичних обставин тощо.

Алгоритм виконання ретроспективної товарознавчої оцінки складається з низки послідовних етапів: отримання завдання; вивчення наданих експертів матеріалів, встановлення мети і розробки програми дослідження; проведення дослідження із застосуванням відповідних методичних підходів (витратного, дохідного, порівняльного); узагальнення і аналіз результатів дослідження; формулювання висновку експерта і оформлення результатів експертизи.

В останні роки найбільш проблемною складовою частиною ретроспективної товарознавчої оцінки є пошук об'єктів порівняння.

Для їх знаходження можуть бути використані три групи інформаційних джерел:

- інформаційна база профільного структурного підрозділу (відділу, сектора) – впорядкована інформація, яка накопичена за результатами виконання судових експертиз;

- інтернет-агрегатори – веб-архіви е-каталог, Hotline, Wayback Machine та ін.; – запити експерта у підприємства, які реалізують подібні товари, на товарні біржі, у статистичні органи та ін. про надання необхідної інформації.

Зазначені джерела не є взаємозамінними, не мають ієрархічного підпорядкування і їх значення для ретроспективної оцінки постійно змінюється.

Наприклад, актуальність формування інформаційних баз для використання у товарознавчих дослідженнях за експертними спеціальностями 12.1, 12.2, 12.5 вже тривалий час доводять фахівці Львівського НДЕКЦ МВС [6]. Такими базами можуть стати комп'ютерні банки даних про товари, накопичені у відповідному

структурному підрозділі за результатами виконання усіх судових товарознавчих експертиз, оскільки створення і використання баз даних на зберігаючих пристроях комп'ютерів вважається інноваційним та перспективним напрямом розвитку експертної діяльності [7], який може бути забезпечений власними силами. Подальшими, якісно новими етапами використання таких баз можуть стати: обмін відповідними базами даними між окремими НДЕКЦ, створення єдиної інформаційної бази на рівні Експертної служби МВС, створення об'єднаної загальнонаціональної інформаційної бази різних суб'єктів судово-експертної діяльності за напрямом товарознавчих досліджень.

Прикладом ефективного використання веб-архіву Wayback Machine судовими експертами Львівського НДЕКЦ МВС є встановлення у 2021–2022 роках ринкової вартості окремих видів меблів для Нової української школи станом на серпень 2018 року, а для пошуку об'єктів порівняння успішно використовуються джерела <https://www.ideal.de>; <https://www.guenstiger.de>; <https://geizhals.de>; <https://www.kimovil.com> та ін.

Інформаційні запити є традиційним та достатнім для формування належного висновку джерелом отримання необхідної товарознавчої інформації судовими експертами [4]. Але ефективне використання цього джерела інформації в Україні після 24.02.2022 ускладнене об'єктивними причинами, оскільки значна кількість виробників чи продавців, у які потрібно надсилати запити, припинили існування, змінили адресу тощо.

Таким чином, ретроспективна оцінка об'єктів дослідження за товарознавчим напрямом стає дедалі актуальнішою у судовій експертизі, а основна її проблема – пошук об'єктів порівняння, може бути ефективно вирішена за рахунок створення інформаційних баз даних про товари та використання інтернет-генераторів.

Література:

1. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень. Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.98 № 53/5. Документ z0705-98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення 02.08.2024).

2. Максимов С. Ретроспективна оцінка: особливості проведення. URL: <https://ocenska.ua/retrospektivna-ocinka-osoblivosti-provedennya/> (дата звернення 02.08.2024).

3. Архіви – Криміналістичний вісник – МВС України. URL: <https://visnyk.dndekc.mvs.gov.ua/index.php/visnyk/issue/archive> (дата звернення 09.08.2024).

4. Холодова О. Ю., Михальський О. О., Донцова О. С. Методичні рекомендації з визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів з урахуванням ретроспективності оцінки при проведенні судово-товарознавчих експертиз. Дніпро: ДніпроНДІСЕ, ХНДІСЕ, 2019. 64 с. (№ держреєстрації 0118U000659).

5. Про затвердження Національного стандарту N 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав». Постанова Кабінету міністрів України від 10 вересня 2003 року N 1440. Документ 1440-2003-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF#Text> (дата звернення 02.08.2024).

6. Zaiats, Ya. I. Computer banks of product data as a factor to improve the efficiency of their study. Przegląd włókienniczy. Włókno. Odzież. Skóra. Rok LXXIII. Nr 7-8 Lipiec-Sierpień 2019. S. 35-37.

7. Гуцалюк М. В., Антонюк П. Є. Щодо сутності електронної (цифрової) інформації як джерела доказів у кримінальному провадженні. Криміналістичний вісник: наук.-практ. зб.; ДНДЕКЦ МВС України; НАВС. Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2020. No 1 (33). С. 37–50.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Бернадська Оксана,
науковий співробітник

*Київського відділення Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз імені Засл. проф. М. С. Бокаріуса»*

Сич Ігор,

*кандидат фармацевтичних наук,
заступник завідувача відділення з експертної діяльності,
Київського відділення Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз імені Засл. проф. М. С. Бокаріуса»*

У сучасних умовах військових конфліктів питання проведення криміналістичних молекулярно-генетичних досліджень військово-